

EXAMINATIONS AND ASSESSMENT CHIEF DIRECTORATE
Home of Examinations and Assessment, Zone 6, Zwelitsha, 5600
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA, Website: www.ecdoe.gov.za

2025 NSC CHIEF MARKER'S REPORT

SUBJECT	SESOTHO HL		
QUESTION PAPER	3		
DURATION OF QUESTION PAPER	3 hours		
PROVINCE	EASTERN CAPE		
NAME OF THE INTERNAL MODERATOR	GIYOSE LC		
NAME OF THE CHIEF MARKER	THAKALI NS		
DATES OF MARKING	29 – 12 DECEMBER 2025		
HEAD OF EXAMINATION:	MABONA EM		

SECTION 1: (General overview of Learner Performance in the question paper as a whole)

Bahlahlobuwa ba sebeditse hantle haholo pampering ena. Ho ya ka diphetho tse netefaditsweng ke tokomane ya 7 point scale. Ha ho na potso e bonahalang e thatafalletse bahlahlobuwa. Bahlahlobuwa ba ngotseng selemong se na sa 2025 ke ba 1952, ba sebeditse ka tsela e latelang: - Moqoqo = 78%

- Ditema tsa kgokahano = 88%

Boleng ba diphetho bahlahlobuweng ba 1952 bo eme ka tsela ena:

- Level 7 = 1381 -70,7%
- Level 6 = 507 - 26,0 %
- Level 5 = 55 - 2,8 %
- Level 4 = 8 - 0,4 %
- Level 3 = 1 -0,1 %

Diphetho tse ka hodimo di netefatsa diphetho tse ntle haholo tsa selemo sa 2025.

SECTION 2: Comment on candidates' performance in individual questions

QUESTION 1

General comment on the performance of learners in the specific question. Was the question well answered or poorly answered?

PAMPIRI YA 3

MOQOQO

Pampiri ena ke pampiri e arabilweng hantle haholo karolong ena ya meqoqo. Bahlahlobuwa ba kgethile meqoqo ho ya ka kutlwisiso ya potso, le ha ho ntse ho le teng kgaello ya ho utlwisisa ka botebo seo potso e se batlang. Bahlahlobuwa ba kgethileng ditshwantsho ke bona ba sebeditseng hantle le ha methwaelanyana e ntse e le teng y aba hlolwang ke ho iqapela dihlooho ho tswa ditshwantshong tseo. Tsena tsohle re di bona lethathameng le latelang le bontshang tsela eo ba arabileng ka yona.

1.1 Molemo o a bolaya.

Ba ka etsa 5 % bahlahlobuwa ba arabileng sehlooho sena. Bahlahlobuwa ba kgethileng sehlooho sena ba tsebile ho araba potso, mme ba bontshitse kutlwisiso ya sehlooho. Bao ba sa sebetsang hantle bane ba se na kutlwisiso ya lebitso Molemo.

1.2 Sehloho se bakwang ke ho utsuwa ha dithapo tsa motlakase.

Ba ka etsa 33% bahlahlobuwa ba arabileng sehlooho sena, mme ba bontshitse ba na le kutlwisiso ya sehlooho se na.

1.3 Le ha mashodu ao a bolaile ntja ya ka, feela e ne e lwane ntwana e kgolo.

Ba ka etsa 10% bahlahlobuwa ba arabileng sehlooho sena, bao ba arabileng sehlooho sena ba bile le kutlwisiso e hantle haholo ya potso.

1.4 Ho nka kgefu kamora ho fumana lengolo la sehlopha sa materiki ho molemo hape ha ho molemo.

Ba ka etsa 33% bahlahlobuwa ba arabileng sehlooho sena, bahlahlobuwa ba kgonne ho hlokomela hore ke mofuta ofe wa moqoqo e leng o sa kgetheng lehlakore. Ba kgonne ho tshehetsa mahlakore a le mabedi a potso. Ba bile mmalwa bao ba hlahisitseng lehlakore le le leng mme ba ne ba lokela ho hlahisa mahlakore a le mabedi aka etsang 60-40 % ho lekanya mahlakore. Ba ne ba tshehetsa ho nka kgefu ka mora materiki hona le ho tswela pele ka dithuto tsa bona.

1.5 Na sekolo se lokela ho kena matsatsi a mahlano bekeng?

Ba ka etsa 13% bahlahlobuwa ba arabileng sehlooho sena. Ba bang ba bahlahlobuwa ba ile ba ferekanywa ke potso mme hona le hore ba ngole ka lehlakore le le leng ba ile ba ngola ka mahlakore a mabedi. Potso e ne e lebelletse bahlahlobuwa hore ba kgethe lehlakore le leng ale tshehetse.

1.6 Ditshwantsho

Setshwantsho sena bahlahlobuwa ba se kgethile ka bongata. Ba se arabile ka ho phethahala ba bontsha ka moo motho wa mme a le bohlokwa ka teng le tse ntle tseo mme a di etsetsang lelapa la hae.

1.7 Bahlahlobuwa ba kgethileng setshwantsho se na ba mmalwa haholo. Bao ba sekgethileng ba se arabile hantle.

1.8 Bahlahlobuwa ba sekgethile ka bongata le ha bas a lekane le ba kgethileng setshwantsho sa

Pele. Ba atlehile ho se ngola ka makgethe le ho iqapela dihlooho ho ya ka moo se qholotsang maikutlo a mohlalobuwa.

QUESTION 2

Why was the question poorly answered? Also provide specific examples, indicate common errors committed by learners in this question, and any misconceptions.

DITEMA TSA KGOKAHANO

Potso ya ditema tsa kgokahano bahlahlobuwa bongata ba bona ba arabile hantle, ke methwaelanyana feela e ntse e le teng e se nang bokgoni mme ba arabile ka tsela e mahareng feela. Lebaka la ho re e be ha bay a fihlella bokgoning ke ho tsebe makgetha a ditema ka ho phethahala. Ho se badisi potso ka botlalo ke le leng lebaka le entseng ho re ba be phihlellong e mahareng. Bahlahlobuwa ba bang ba hlolwa ke sebopeho sa mefuta e meng ya ditema jwalo ka tsena tse lateng:

2.1 LENGOLO LA SETSWALLE

Ba ka etsa 40% bahlahlobuwa ba arabileng potso ena. Bahlahlobuwa ba ngolletse motswalle e seng moahisane jwalo ka ha potso e ne e re ngolla moahisane wa hao. Ba bang ba qoqa ka leeto leo ba neng ba le nkile e le lelapa.

2.2 PUO EO E SENG YA SEMMUSO

Ba ka etsa 5% bahlahlobuwa ba arabileng potso ena. Bahlahlobuwa ba sa fihlellang kगतong ya bokgoni , ke ba hlotsweng ke sebopeho sa ho ngola puo. Ba bang ba fetola ditaba tseo ho itsweng ba ngole ka tsona, se na se bolela hore ha ba ya utlwisisa potso ka botebo.

2.3 LENGOLO LE YANG KORANTENG

Ba ka etsa 15 % bahlahlobuwa ba arabileng potso ena. Bahlahlobuwa temeng ena ba bang ba bona ba hlotswe ke sebopeho sa mofuta ona wa lengolo. Ha ba ya utlwisisa potso moo ho sebedisitsweng lentse : ngongoreho, tlatlapa le ba iphetotse basebeleksi ba setjhaba. Ha ba ya hlahisa dintlha ka botebo ho latela tsela eo potso e botsuweng ka yona. Ba bang ha ba ya sebedisa lebitso la koranta le hlahellang potsong le reng: LESEDI LA SETJHABA.

2.4 ATIKELE YA KORANTENG

Ba ka etsa 3% bahlahlobuwa ba arabileng potso ena. Bahlahlobuwa ba na le bothata ba sebopeho mofuteng ona wa tema. Ba hlolwa ke makgetha a mofuta ona wa tema. Bothata bo bonahala e le ba mesuwe le mesuwetsana e sa ruting baithuti ditema tsohle, se na se etse hore mohlalobuwa a kangwe/ a utlwisise potso mme a hlolwe ke sebopeho. Ba hlahlobuwa ba entseng jwalo ba abelwa matshwao a dikahare feela le teng kगतong e itseng feela, sebopeho ha a fumane letho.

2.5 INTHAVIU E NGOLWANG

Ba ka etsa 10% bahlahlobuwa ba arabileng potso ena. Bahlahlobuwa ba na le bokgoni ba sebopeho sa mofuta o na wa tema, bothata ke ho utlwisisa potso. Potso e ne e re ba ngole inthaviu e pakeng tsa mohlophisi le moithuti a sa tswa hapa kgau tlhodisanong ya tjhese. Bona ba hlalositse papadi ya tjhese ho re e bapalwa jwang, ha ba bang bona ba

sa tsebe papadi ena ya tjhese hohang. Bona ke bopaki ba hore bahlahlobuwa ha ba mannolle potso pele ba e araba mme ho na ho etsa hore ba be le dikahare tse kgerileng.

2.6 OBITJHUARI (NALANE YA TSA BOPHELO BA MOFU)

Ba ka etsa 27% bahlahlobuwa ba arabileng potso ena. Ke baithuti ba seng ba kae ba sa fihlellang boemong bo kgotsofatsang ka ha ba ngola tlhaho ya mofu ba e latellise ka mohla wa lefu la hae. Ho ngola ke tsela eo ho bolela hore mofu o hlaha a be a hlokahale ka nako e le nngwe. Ka ho etsa jwalo ho ameha matshwao a mohlalobuwa haholo a sebopeho. Bahlahlobuwa ha ba a latela taelo eo ba e fuweng potsong, mohla: potso e ne e re ba ngole obutjhuari ya rangwane wa bona ya KUTSENG NAKO E KGUTSHWANE, bahlahlobuwa ba ngola ka rangwane ya kutsing dilemo lemo kapa dikgwedi tse ngata.

ELA HLOKO:

Mopeleto ke mathata a maholo, bahlahlobuwa ha e tse moralo pele ba qala ditema le yona meqoqo, ha ba hlaole diphoso tsa puo le mopeleto ha ba qeta ho ngola, ho bopa diratswana le diratswana tse momahaneng ke bothata le tse ding tse ngata. Tsena tsohle di ama matshwao a bona ho fihlella boemong bo babatsehang.

QUESTION 3

Provide suggestions for improvement in relation to Teaching and Learning.

- Baithuti ba rutwe ditema tsohle tsa kgokahano ba kwetliswe ka thata.
- Matitjhere a kgothalletswa ho sebedisa ditokomane tse lateng ho ruta baithuti le ho ba kwetlisa: CAPS le 2021 Exam Guideline ya Puo ya lapeng.
- Ba rutwe tloltlontswa/ mantswe a sa tlwaelehang a Sesotho, maele le dikapolelo.
- Ba rutwe dithi tsa puo ho ba thusa ho arola le ho kopanya mantswe ka tshwanelo.

QUESTION 4

Describe any other specific observations relating to responses of learners and comments that are useful to teachers, subject advisors, teacher development etc.

- Pampiri ena ya 3 e se key a nkelwa fatshe ho thwe ke pampiri e bonolo ho feta tse ding. Ke pampiri e jereng matshwao a mangata haholo ho feta dipampiri tsohle, e na le matshwao a lekgolo(100)
- Sebopeho le melawana ya puo di nne di rutwe haholo hobane ntle le tsebo eo, mongolo le mopeleto ha di nepahale.
- Baithuti ba phela tikolohong e nang le kgahlamelo ya dipuo le meetlo e meng, ka hoo ho hlodisana ka puo e hlophisitsweng le e sa hlophiswang ho ka ba tswela molemo haholo.
- Bahlahlobi ba kotjwa ho etsa boitjhoriso ba dipampiri tsohle tsa Sesotho nako le nako molemong wa ho hlaola leholo la puo ya Sesotho.
- Bahlahlobi ba boele ba etse ka matla hore ho ngolwe dipampiri tse tshwanang tse entsweng ke Lefapha la Thuto la Porofense. Ho etsa sena e tla be e le ho leka ho kwetlisa baithuti ho ngola dipampiri tse tswang ka ntle e seng tse entsweng ke mesuwe le mesuwetsana ya bona.